

Kuvaus suomalaisesta Inkeristä

SULO HALTSONEN *Entistä Inkeriä*. Inkerin suomalaisasutuksen vaiheita ja kulttuurihistorian piirteitä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 1965. 118 sivua.

Nuorille ja keski-ikäisillekin suomalaisille Inkeri on *terra incognita*, tuntematon maa, vaikka ei olekaan mikään maanääri. Onhan se maantieteellisesti ja kansallisesti suomalaisille paljon lähempi kuin esimerkiksi Ruotsi. Mutta tiet Inkeriin ovat olleet Suomesta tuossa jo viisikymmentä vuotta. Ja kuitenkin Inkeri oli vielä vuosisadan vaihteessa suomalaisten kannalta katsoen miltei samassa asemassa kuin Ruotsi tätä nykyä. Pietaria, Venäjän silloista pääkaupunkia, kolmelta taholta ympäröivänä maakuntana Inkerillä oli tärkeä osuus erityisesti kaupungin elintarvikehuollossa, ja sen ansiosta tarjoutui ulkopuolisillekin runsaasti työtilaisuuksia. Jopa Savosta saakka kävi miehiä Inkerissä kesäisin ansiotöissä.

Dosentti Sulo Haltsonen kuuluu niihin nykypolven suomalaisiin, joilla on vielä omakohtaisia muistoja Inkeristä. Hänen isänsä ja äitinsä olivat inkeriläisiä, ja hän vietti itsekkin lapsuutensa Inkerin tuntumassa. Elävä mielenkiinto suvun vanhaa kotimaakuntaa kohtaan johti Sulo Haltsonen jo varhain inkeriläisaiheiden pariin. V. 1930 ilmestyi Kalevalaseuran vuosikirjassa hänen artikkelinsa »Keski-Inkerin äyremöisnaisen vaateparresta» ja v. 1933 Suomi-kirjassa tutkimus »Keski-Inkerin kansanrakennuksista». Molemmat kirjoitukset perustuvat laajaan lähdeainestoon ja tuovat runsaasti lisää omalta alaltaan. Edellisiä laajempi on Suomi-kirjassa v. 1957 julkaistu »Runoretki Inkeriin v. 1853», joka antaa tietoja D.E.D. Euroopauksesta runonkerääjänä ja sisältää joukon hänen keräämiään, aikaisemmin julkaisemattomia kansanrunoja. Edellisten lisäksi mainittakoon runsas sisältöinen »Inkerinmaa kuvausten ja tutkimusten kohteena ennen 1860-lukua» (Suomalainen Suomi v. 1943).

Sulo Haltsonen toteaa viimeksi mainitun kirjoituksensa lopussa: »Suomalaisen Inkerin tutkimus on saanut sijansa suomalaisten kansallisten tieteiden työalueella. Mutta monet kiitolliset ja tärkeät tehtävät ovat yhä toteutumatta. Eihän ole vielä kirjoitettu Inkerin historiasta edes yhtenäistä laajempaa esitystä.» Odoteltuaan aikansa tällaisen teoksen syntymistä Haltsonen on tartunut itse aiheeseen. Olematta varsinaisesti historiantutkija opintojensa puolesta Haltsonen ei ole kuitenkaan antanut kirjalleen nimeä »Inkerin historia», vaan on tyytynyt vähemmän vaateliaaseen nimeen »Entistä Inkeriä». Kirja on kuitenkin puoliväliin saakka lähinnä historiallista esitystä Inkerin vaiheista, päätökohdan muodostaa ensimmäisen maailmansodan aika ja Suomen ero Venäjästä, jolloin siteet Inkeriin katkesivat.

Kirjan jälkipuoli on historiallis-etnologista kuvausta Inkerissä asuneista itämerensuomalaisista kansoista. Valtalaiset ja inkeroiset ovat saaneet kumpikin oman lukunsa, suomenmaakkoiset äyremöiset ja savakot on sen sijaan esitelty heille yhteisesti omistetussa luvussa. Näiden lisäksi luodaan katsaus Inkerin muinaisrunouteen. Kirjan jälkiosassa tekijä on voinut paremmin kuin edellisessä liikkua alueilla, joita hän itse ja eräät muutkin tutkijat ovat jo aikaisemmin käsitelleet.

Dos. Sulo Haltsonen teos on asiantuntevasti kirjoitettu ja antaa lukijalle hyvän kuvan Inkerin vaiheista. Inkeriläiset ovat olleet, kuten erityisesti ilmenee luvusta »Inkerin suomalaisten sivistyspyrkimyksiä», yritteliäitä ja kansallisesti valveutuneita suomalaisia, jotka ovat sitkeästi säilyttäneet kielensä, uskontonsa ja omat tapansa poliittisesti ahtailla asuinsijoillaan.

VEIKKO RUOPPILA